

สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม รหัสวิชา ส ๒๐๒๐๘
รายวิชากฎหมายแพ่ง : มรดก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ผู้สอน : นายมิตรสันต์ ดั่งธรรม

ผู้สอน : นางจรรยา วัฒนศัพท์

<https://krumitson.obec.cc>

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย ลำดับชั้นทายาท

“มรดก” เป็นเรื่องใกล้ตัว ดังนั้นกว่าที่จะเห็นว่ามรดกมีความสำคัญและจำเป็นก็ต่อเมื่อสูญเสียบุคคลในครอบครัวไป นั่นก็คือ “ความตายก่อให้เกิดมรดก” นั่นเอง เมื่อเจ้ามรดกตาย มรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม หากไม่มีผู้รับก็จะตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ดังนั้น มรดกจึงมีความสำคัญกับผู้ที่เป็นทายาท ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ทายาททันทีเช่นกัน หากเจ้ามรดกมีเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิเรียกร้องจากทายาททันที โดยทายาทจะปฏิเสธว่ายังไม่ได้รับมรดกไม่ได้ และเจ้าหนี้จะเรียกร้องจากทายาทคนใดก็ได้

ทั้งนี้ หนี้ที่ต้องชดใช้จะไม่มากเกินกว่ามรดกที่ได้รับ “ทายาท” ทางกฎหมายมี ๒ ประเภทด้วยกัน คือ ทายาทโดยธรรม (ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย) และทายาทโดยพินัยกรรม (ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม) ซึ่งทั้ง ๒ ประเภทก็มีความแตกต่างกัน สำหรับบทความนี้จะกล่าวถึงเพียง “ทายาทโดยธรรม”

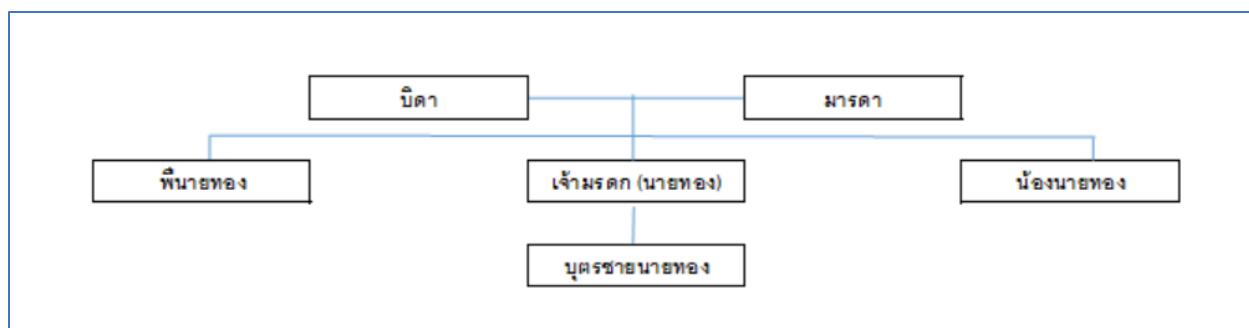
ทายาทโดยธรรม คืออะไร

ทายาทโดยธรรม คือทายาทประเภทญาติ และประเภทคู่สมรส มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ทายาทโดยธรรมประเภทญาติ คือ ผู้ที่มีสายสัมพันธ์ทางสายโลหิตมี ๖ ลำดับด้วยกันคือ

๑. ผู้สืบสันดาน
๒. บิดามารดา
๓. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
๔. พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
๕. ปู่ ย่า ตา ยาย และ
๖. ลุง ป้า น้า อา

แม้ว่าทายาทโดยธรรมจะมีถึง ๖ ลำดับด้วยกัน แต่ไม่ใช่ว่าทุกลำดับจะมีสิทธิได้รับมรดกพร้อมกัน การรับมรดกจะเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ญาติที่อยู่ในลำดับก่อน (ลำดับต้น) มีสิทธิได้รับมรดกก่อน ญาติที่อยู่ลำดับถัดมาจะมีสิทธิได้รับมรดกต่อเมื่อไม่มีญาติลำดับก่อนหน้า เช่น ญาติลำดับที่ ๓ จะได้รับมรดกเมื่อไม่มีญาติลำดับที่ ๑ และ ๒ เป็นต้น

ดังนั้น การรับมรดกจึงเข้าตามหลักที่ว่า “ญาติสนิทตัดญาติห่าง” ยกเว้น กรณีทายาทลำดับที่ ๑ คือ ผู้สืบสันดาน จะไม่ตัดทายาทลำดับที่ ๒ คือ บิดามารดา นั่นก็หมายความว่า บิดามารดามีสิทธิรับมรดกพร้อมกับผู้สืบสันดานนั่นเอง

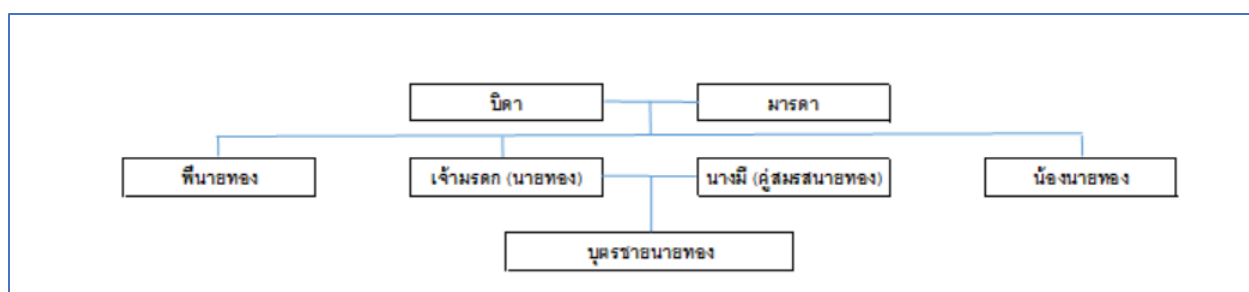
จากตัวอย่าง ทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดก (นายทอง) คือ บุตรชายนายทอง บิดามารดา และพี่น้องนายทองซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ซึ่งเป็นทายาทลำดับที่ ๑ ลำดับที่ ๒ และลำดับที่ ๓ ตามลำดับ ดังนั้น เมื่อนายทองมีทายาทโดยธรรมลำดับต้นอยู่ คือลำดับที่ ๑ และลำดับที่ ๒ ทายาทโดยธรรมลำดับที่ ๓ คือ พี่และน้องร่วมบิดามารดาเดียวกันก็ไม่มีสิทธิรับมรดก แม้จะเป็นทายาทโดยธรรมเช่นกัน

ในกรณีนี้ หากนายทองมีมรดกคิดเป็นเงินจำนวน ๓ ล้านบาท ผู้ที่ได้รับมรดก ลำดับที่ ๑ และลำดับที่ ๒ จะได้รับในสัดส่วนเท่า ๆ กัน คือ บุตรชายนายทอง จำนวน ๑ ล้านบาท บิดานายทองจำนวน ๑ ล้านบาท และมารดานายทองจำนวน ๑ ล้านบาท เป็นต้น

ทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส

นอกจากทายาทโดยธรรม ๖ อันดับแล้ว ยังมีทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส ทายาทประเภทนี้โดยปกติจะไม่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต แต่มีความสัมพันธ์ในทางความรักร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมเช่นกัน มีสิทธิรับมรดกร่วมกัน

แต่ส่วนแบ่งของทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรสจะได้เท่าไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่ามีทายาทโดยธรรมประเภทญาติลำดับใดที่มีสิทธิรับมรดก หากเป็นญาติห่าง ๆ ยิ่งห่างมากเท่าไร คู่สมรสก็จะได้รับมรดกมากขึ้นเท่านั้น

จากตัวอย่างเดิม นายทองมีทายาทโดยธรรมคือ บุตรชายนายทอง บิดามารดา ซึ่งเป็นทายาทลำดับที่ ๑ และลำดับที่ ๒ ที่มีสิทธิได้รับมรดก ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้ที่มีสิทธิรับมรดกคือ ทายาทลำดับที่ ๑ และ ๒ ส่วนคู่สมรส (นางมี) จะเป็นทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส ซึ่งถือว่าเป็นบุตร ๑ คน จึงมีสิทธิได้รับมรดกเท่า ๆ กับทายาทของตนเอง

ดังนั้น หากนายทองมีมรดกคิดเป็นเงินจำนวน ๓ ล้านบาท ผู้ที่ได้รับมรดกลำดับที่ ๑ (บุตรชายนายทอง) ผู้ได้รับมรดกลำดับที่ ๒ (บิดาและมารดานายทอง) และคู่สมรสจะได้รับมรดกในจำนวนเท่า ๆ กัน ซึ่งกรณีนี้บุตรชายนายทองได้ ๑ ส่วน บิดาได้ ๑ ส่วน มารดาได้ ๑ ส่วน และนางมี (คู่สมรส) ได้ ๑ ส่วน หรือได้คนละ ๗๕๐,๐๐๐ บาท (๓,๐๐๐,๐๐๐/๔)

รู้อย่างนี้แล้ว เราคงต้องลองสำรวจดูแล้ว ว่าเราเป็นทายาทลำดับใดในครอบครัว ซึ่งคน ๑ คนก็มีสิทธิเป็นได้ทั้งทายาทประเภทญาติและทายาทประเภทคู่สมรส ขึ้นอยู่กับว่าเจ้ามรดกคือใคร และเราผู้ซึ่งเป็นทายาทประเภทญาติอยู่ในลำดับที่เท่าไร เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพย์สินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีศึกษา

กรณีพิบัติกับมารดาได้หย่าร้างกันแล้วได้แบ่งที่ดิน โดยโฉนดที่ดินผืนนี้มารดาให้เป็นชื่อของบิดาเพื่อที่จะได้โอนเป็นของบุตรจำนวน ๒ คน อายุ ๓๑ ปี และ ๒๖ ปี แต่ยังมีได้โอนเป็นชื่อของบุตร แล้วบิดาได้แต่งงานกับผู้หญิงคนหนึ่งจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย มีบุตรจำนวน ๓ คน อายุ (๑๐ ปี, ๑๒ ปี และ ๕ ปี) แล้วบิดาได้นำโฉนดไปค้ำประกัน เพื่อยืมเงินมาจำนวนหนึ่งซึ่งบุคคลที่ไปนำเงินมานั้นก็เป็นญาติรู้จักกัน ต่อมาบิดาได้มาเสียชีวิต ต้องการทราบว่าบุคคลที่จะมีสิทธิในที่ดินผืนนี้มีใครบ้าง และเหตุผลอะไร

คำแนะนำนายคลายทุกข์

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๙ เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท ดังนั้น เมื่อบิดาคุณเสียชีวิต มรดกดังกล่าวตกแก่ทายาท

๑. บุตรของเจ้ามรดกที่เกิดจากภรรยาเดิม ๒ คนและภรรยาใหม่ ๓ คน
๒. ผู้หญิงที่คุณพ่อของคุณจดทะเบียนสมรสใหม่
๓. บิดา-มารดาของคุณพ่อ ทั้งนี้ เป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๙, ๑๖๓๕